

Страховання, як інструмент зниження фінансових ризиків промислового підприємства

У статті розкрито сутність поняття «страхування», наведена її умовна модель. Запропоновані етапи управління фінансовими ризиками, а також розглянуті проблеми, пов'язані з унікальністю об'єктів страхування.

The article deals with the essence of the concept of "insurance", given its conventional model. The stages of financial risk management, as well as the problems associated with unique objects of insurance.

Ключові слова: фінансовий ризик, страхування, нейтралізація ризиків.

Вступ. В умовах економічної ситуації, що швидко змінюється, суб'єкти підприємницької діяльності повинні мати змогу застосувати такий високоефективний інструмент хеджування фінансових ризиків, як їхнє страхування, що й зумовлює високу актуальність статті.

На сьогодні існує необхідність удосконалення теоретичного забезпечення страхування фінансових ризиків, оскільки немає узгодженого підходу до змісту поняття фінансового ризику, класифікації форм фінансового ризику, їхнього аналізу з позиції страхування, а отже, не існує підґрунтя, яке б забезпечило відповідність нормативно-правового регулювання страхування фінансових ризиків їхньому змісту. Недостатньо розвинута оцінка фінансових ризиків, що помітно позначається на величині страхових тарифів. Також потребує уваги необхідність розширення переліку видів страхування фінансових ризиків із адаптацією їхніх форм до потреб окремих видів економічної діяльності.

Постановка завдання. Страхування фінансових ризиків є одним із найбільш складних та проблемних видів страхування. Отже, напрямок страхової діяльності, пов'язаний із мінімізацією фінансових ризиків. Тому це питання є актуальним на сьогоднішній день. Дослідженню теорії фінансових ризиків, присвятили свої праці такі відомі зарубіжні та вітчизняні вчені-економісти, як: І.А. Бланк, М.С. Клапків, Н.Н. Внукова, Д. Фарни, Л. Хорін, Т. Вейган, Ж. Пе-

рар, К.С. Воблий, С.С. Осадець, А.А. Гвозденко, В.В. Глущенко, Я.П.Шумелда та ряд інших.

Метою даної статті є науково-теоретичне обґрунтування та розробка методичних підходів і практичних рекомендацій щодо удосконалення страхового захисту підприємств машинобудівної галузі від фінансових ризиків.

Результат. Підприємницька діяльність неминує пов'язана з небезпеками, які загрожують різним майновим інтересам учасника економічної діяльності. Іншими словами можна сказати, що це пов'язано з різного роду ризиками. Під ризиками розуміється можливі несприятливі події, які можуть відбутися і в результаті яких можуть виникнути збитки, і майновий збиток.

Метою управління фінансовим ризиком є зниження втрат, пов'язаних з даним ризиком до мінімуму. Загальновідомі чотири методи управління ризиком: скасування, запобігання втрат і контроль, страхування, поглинання. Серед методів управління ризиками значне місце відводиться страхуванню.

З економічної точки зору страхування являє собою спосіб відшкодування збитків, які зазнала фізична або юридична особа, за допомогою їх розподілу між багатьма особами (страховою сукупністю).

Страхування - це спосіб спонукання іншої особи до прийняття на себе ризику - натомість отримання певної винагороди. Підприємець, власник виробництва, страхуючи свої можливі фінансові втрати, укладає зі страховою компанією свого роду парі - станеться страховий випадок чи ні. А страхова компанія на основі статистики з математичною точністю розраховує ймовірність настання ризику. Всі найбільші вітчизняні страховики досить досвідчені в проведенні процедур оцінки ризику, розташовують розвиненими філіальними мережами для територіального супроводу. Зазвичай це дозволяє компанії досить швидко відгородитися від ризиків стіною страхового поліса.

Вибір конкретного методу управління ризиками в значній мірі залежить від специфіки підприємницької діяльності, прийнятої стратегії досягнення поставлених цілей, конкретної ситуації та інших факторів.

Ризик може бути застрахований, якщо відповідає чотирьом критеріям:

- ризик пов'язаний із загрозою великій кількості клієнтів;
- збитки повинні бути справою випадку і не повинні бути підвладні волі підприємця;

- збитки повинні піддаватися точному виміру;
- ймовірні збитки повинні бути настільки серйозними, що підприємець не зможе їх заповнити.

У цілому, переваги використання страхування як механізму управління ризиком в ДП «Новатор» зводяться до наступним факторам:

- залучення страхового капіталу для компенсації збитків підприємства;
- зниження невизначеності у фінансовому плануванні діяльності підприємства;
- вивільнення грошових коштів для більш ефективного використання;
- скорочення витрат на управління ризиком шляхом використання досвіду страхових експертів для оцінки та управління ризиком.

Умовна модель страхування має вигляд, зображений на рисунку 1 .

Залучення страхового капіталу є дуже важливою задачею для машинобудівних підприємств. Страхові фонди являють собою гарантоване джерело грошових коштів для компенсації збитків страхувальника у разі виникнення несприятливих подій, наприклад, коли при виникненні великих збитків використання власних грошових ресурсів може бути обмежене. Це також актуально в тому випадку, якщо обмежена здатність підприємства залучати зовнішні кредити для компенсації збитків.

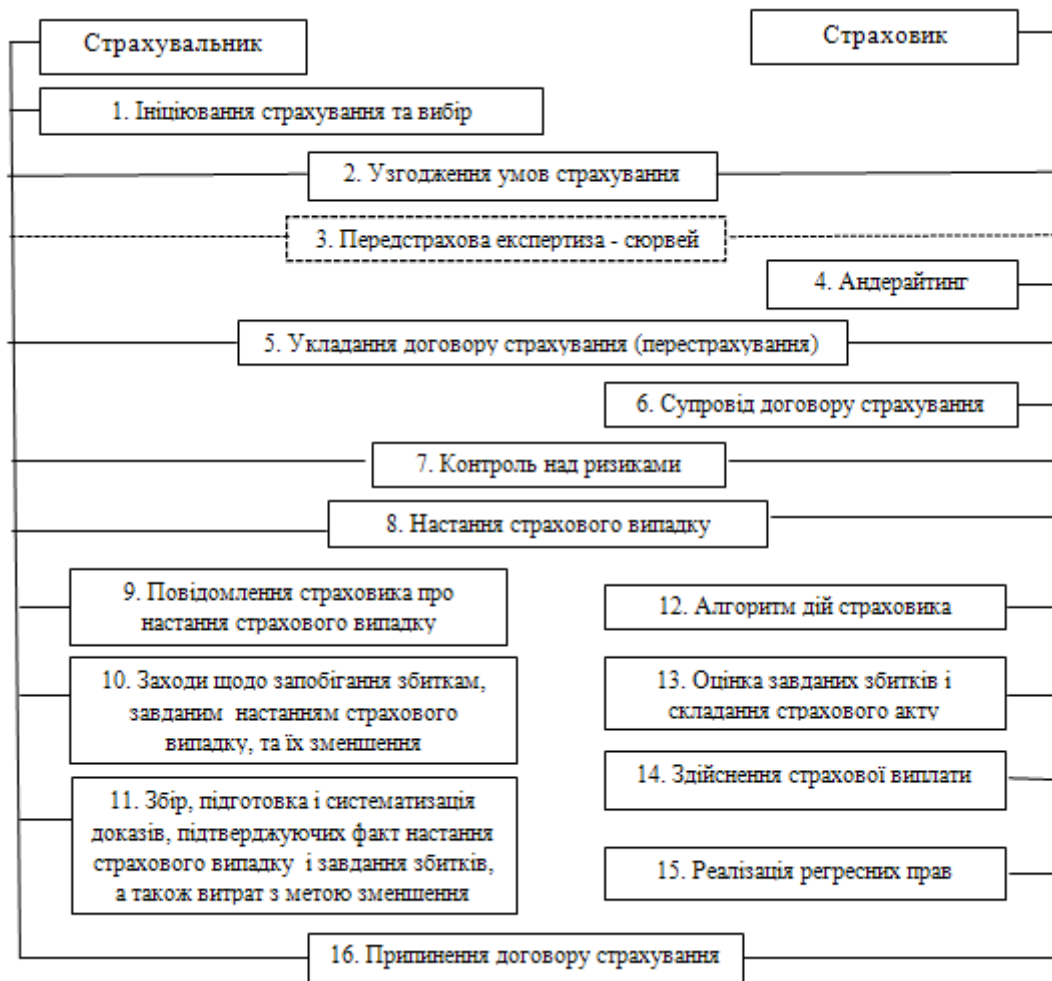


Рис.1. Модель страхування фінансових ризиків промислового підприємств

Страхування ризиків підприємства знижує невизначеність у плануванні фінансової діяльності машинобудівних підприємств замінює невідомі йому витрати на компенсацію збитків у майбутньому певними витратами на сплату страхової премії. Відбувається це завдяки ефекту інтегрування окремих ризиків індивідуальних страхувальників у загальному масиві страхового фонду страховика. Відповідно до закону великих чисел невизначеність при цьому зменшується, що знаходить своє відображення і в розмірі страхової премії.

Зниження невизначеності у фінансовому плануванні дає істотну економічну вигоду - вивільнення грошових коштів, які повинні були б резервуватися у фонді ризику для покриття непередбачених збитків, а тепер можуть бути використані для отримання доходу при інвестуванні у виробництво.

Особливу роль відіграє і такий фактор, як скорочення витрат на управління ризиком. Для підприємств як страхувальників дуже важливо та обставина, що страхові компанії мають у своєму розпорядженні досвідом і статистичними даними щодо різноманітних ризиків. Цей досвід знаходить своє відображення у страхових тарифах. Страховик, таким чином, виконує за страхувальника частину роботи по збору статистичних даних про ймовірність настання і очікуваних втратах при настанні страхових подій, а страхувальник непрямим чином оплачує ці витрати, оскільки вони закладені в страхову премію.

Використання механізму страхування як фінансового інструменту для покриття ризику пов'язано з певними проблемами, основна з яких полягає в тому, що практично ніколи страхування не може забезпечити повну компенсацію всіх збитків.

Будь-який великий промисловий об'єкт володіє рисами унікальності, і ця обставина слід мати на увазі при обговоренні умов страхування.

Проблеми, пов'язані з унікальністю об'єктів страхування, можна розділити умовно на декілька категорій:

1. Неможливість визначити адекватне страхове покриття. Пропоноване в рамках договору страхове покриття може бути неповним або в частині переліку охоплених подій, або в частині проведення оцінки, тобто максимально можливої величини збитку для даного ризику. Помилка в ту чи іншу сторону призведе до недострахування або до надмірного страхування.

2. Відсутність страхового покриття для специфічних ризиків. Унікальність об'єктів страхування або нестандартність їхнього функціонування можуть призвести до того, що підприємство не зможе знайти навіть часткове страхове покриття деяких своїх ризиків в силу відсутності ринкової практики їх страхування.

3. Неадекватний розмір страхової премії. Невизначеність щодо майбутніх збитків змушує страховика «підстраховуватися» самому і завищувати розмір страхової премії, що, зрозуміло, не вигідно страхувальнику. Як показує досвід, подібне завищення може бути двох-триразовим і більше проти розумної величини страхової премії.

4. Труднощі порівняння умов конкуруючих страхових компаній. Як правило, великий ризик спонукає страхувальника організувати своєрідний «тен-

дер» серед страховиків для отримання максимально вигідних для себе умов страхування. Однак порівняти умови різних страхових компаній для складного і унікального об'єкта найчастіше дуже непросто, і мінімальний розмір страхового тарифу тут не є головним критерієм. У подібних випадках факторами, що визначають вибір, є, як правило, надійність і досвід роботи страховика в даній галузі промисловості.

Процес управління ризиками може бути розбитий на кілька етапів:

- визначення мети - для індивіда: турбота про здоров'я, підтримці рівня життя, захисту домашнього майна, автомобіля і т.д.; підприємницької структури: забезпечення існування фірми в непередбачених обставин (пожежа, пограбування, затоплення і т.д.);
- з'ясування ризику - усвідомлення ризику індивідом чи господарюючим суб'єктом. Усвідомлення ризику, як правило, спирається на статистичну практику (наприклад, відсоток неповернення кредитів, що видаються банками, або середня сума неповерненого кредиту);
- оцінка ризику - визначення його серйозності з позиції ймовірності та розміру можливих збитків;
- вибір та застосування методу управління ризиками - з розглянутих вище (уникнути, запобігання втрат і контроль, страхування, поглинання). Конкретний метод вибирається залежно від виду ризику. На практиці поширене використання декількох методів управління ризиками;
- оцінка результатів - виробляється на базі точної інформації, що дає можливість розглянути наявні збитки і дії, що здійснюються для їх запобігання.

Висновки. Таким чином, метою управління фінансовим ризиком є зниження втрат, пов'язаних з даним ризиком до мінімуму. Загальновідомі чотири методи управління ризиком: скасування, запобігання втрат і контроль, страхування, поглинання. Серед методів управління ризиками значне місце відводиться страхуванню.

З економічної точки зору страхування являє собою спосіб відшкодування збитків, які зазнала фізична або юридична особа, за допомогою їх розподілу між багатьма особами (страховою сукупністю). Кінцева мета управління ризиками відповідає головній меті підприємництва - отримання найбільшого прибутку при можливо мінімальному ризику.

Страховання ризиків підприємства знижує невизначеність у плануванні фінансової діяльності підприємств машинобудування замінює невідомі йому витрати на компенсацію збитків у майбутньому певними витратами на сплату страхової премії. Відбувається це завдяки ефекту інтегрування окремих ризиків індивідуальних страхувальників у загальному масиві страхового фонду страховика.

Література

1. Горбач Л.М. Страхова справа: Навч. посібник. – 2-ге вид., виправлене. – К.: Кондор, 2003. – 252 с
2. Клапків М.С. Страховання фінансових ризиків: Монографія. – Тернопіль: Економічна думка, Карт-баш. – 2002. – 570 с.
3. Таркуцяк А.О. Страхові послуги: Навч. посібник. – К.: В-во Європейського університету, 2004. – 579 с